

# МАСОНЕРИЈА И ТЕМПЛАРИ

Одакле потиче Слободно зидарство? Када је оно настало?

Историчари Масонерије износе више теорија о пореклу Слободних зидара. Једна од њих каже да Масонерија потиче од витезова Темплара.

Витешки ред Сиромашни Христови витезови је основан око 1119. год. у Јерусалиму. То је била група од девет француских витезова, које је окупио Иг де Пејен од Шампање, први Велики Мајстор Реда, са циљем да штите ходочаснике на путу кроз Свету земљу до Христовог гроба. Касније мењају назив у Витезови Соломоновог храма, Храмовници, односно Темплари.

Обједињавали су два идеала средњевековног живота - идеал витештва и идеал монаштва, па се Ред ширио и богатио веома брзо. Добијају богате поклоне, целе феуде и привилегије, као што су ослобађање од плаћања пореза, путарине, мостарине и слично, што им омогућава да стекну огромна имања по Светој земљи и Европи. Граде замкове и храмове, а Париз постаје њихов центар. Сматра се да су основали први банкарски систем. Давали су зајмове са високим каматама и покренули безготовинско плаћање, па су постали најбогатији и најутицајнији витешки ред. Позајмљивали су новац чак и владарима. То је вероватно довело и до њиховог краја.

Француски краљ Филип IV Лепи је био њихов највећи дужник. Решио је да се дугова реши уништењем Темплара и присвајањем њиховог богатства. Преселио је папу, Климента V, у Авињон, па је са његовом подршком, у „црни петак“ 13. октобра 1307. ухапсио све Темпларе које је затекао у Француској, под оптужбом за јерес. Није успео да се докопа блага јер су велики ризничар, благо и документација нестали, заједно са целом флотом из утврђене луке Ла Рошел. Ништа од тога није пронађено. Утамничени Темплари су под мукама признавали јерес и били осуђени. Папа је ред званично распустио 1312. год. Последњи Велики Мајстор Жак де Моле је спаљен на ломачи 1314. год. Његовим погубљењем Темплари нестају као Ред и селе се у легенду.

Темплари не могу да се одвоје од сопственог мита, па је за сагледавање Реда неопходно, уз историјске чињенице, размотрити и мит са којим се преплићу. Ред калуђера ратника и војника мистика, Ред витезова банкара, чувара Светог Грала и Торинског покроба. Тешко је да се дође до коначне историје јер је Ред био фанатично тајанствен. Своју тајну су чували до те мере да су, пре хапшења, спалили сопствена документа да не би дошла у руке непријатеља, инквизиције и Филипа Лепог.

Шта се догодило са преживелим Темпларима? Нестали су.

Мит каже да су отишли у Шкотску, или чак до Америке. Да су обријали браде и обукли неке друге униформе. У то време се формирају сјајно обучене Швајцарска и Шкотска гарда. У Португалији се прикључују реду Морепловаца и истражују океане. Да су у битци код Бенокберна 1314. помогли Роберту Брусу и Шкотској донели слободу па им је дозволио да ту и остану. Ту их полако прихватају у тајне Ложе Оперативних Слободних зидара и постају „Прихваћени“ Зидари.

Боравећи у Светој земљи стекли су нова знања, јер су у то време арапска култура и наука били испред европске, па постају интелектуална елита која се бавила философијом, науком и алхемијом. „Прихваћени“ својим мисаоним Радом у Ложама прерастају оперативно Зидарство па Ложе постају спекулативне, какве су и данас. Шире се и по Енглеској где су оснивали Краљевско учено друштво. Са овим се не слажу многи шкотски Масони, јер кажу да су се сами изборили за слободу, без помоћи Француза. Ни Енглези не подржавају ову теорију, јер сматрају да није могуће да Масонерија потиче из Шкотске.

У садашњем облику, Масонерија потиче из седамнаестог века и представља јединствен производ мисли, културе, политике, религије и друштвених околности тог доба. Прва иницијација у Шкотској је забележена 1634. год. када је Лорд Александар Стирлинг „Прихваћен“ у стару единбуршку Ложу „Маријина капела“. Пошто запис каже да је „Прихваћен“, значи да је та Ложа постојала и раније. Сачувани су извештаји са Радова из 1599. год.

То је турбулентно време британске историје у коме су Масони подржавали шкотску католичку династију Стјуарт. Време грађанског рата (1642-1645 год.), када је Кромвел погубио Чарлса I Стјуарта и освојио Шкотску и Ирску. Време династичких борби католичких и протестантских претендента на престо завршено је бекством Џејмса II Стјуарта 1668. год. са присталицама, међу којима су многи били Масони, у Француску. То бекство је окончало владавину католичких краљева Енглеском, али је довело и до појаве Шкотског реда Масонерије у Француској.

Мистичну теорију о темпларском пореклу Масонерије уводи Мајкл Ремзи, изузетна личност тог времена, угледни шкотски Масон, мистик, књижевник и тутор синова Џејмса II, својом беседом у Великој Ложи Француске 1737. године. У корист те тезе чак је променио и име у Шевалије, Витез, Ремзи. По њему, Темплари су у Светој земљи током крсташких ратова, поново открили вековима «изгубљена» учења Масонерије. Донели су их у Европу, а након њиховог протеривања и немилости, тајно су их чували стотинама година у Француској, Енглеској и Шкотској. После вековног живота у сенци, Темплари су се опрезно поново појавили уводећи само Плаве Степенове. Ремзи је тврдио да су три Плава Степена била уведена само да се тестира лојалност Масона. Када Масон докаже своју верност достижући Трећи Степен, он је имао право да напредује на „правим“, „вишим“

витешким Степеновима. Братство треба да се од „друштвеног“ претвори у „витешки“ Ред. Одмах су се јавили и противници, тако да Маркиз д'Аржан већ 1738. год. пише о шкотским Ложама које желе да бесправно присвоје темпларски педигре.

Стварање мита је помагао и немачки барон Карл Готлиб фон Хунд, кога је у виши степен „Витеза Темплара“ произвео тајанствени старешина са надимком „Витез црвеног пера“. Тај Ред је касније постао познат под именом „Строга покорност“, чији је највиши степен „Витез Темплар“. Ред на неки начин постоји и данас, а његови припадници носе беле огртаче са темпларским крстом.

Коилова масонска енциклопедија, међутим, о темпларском пореклу Масона каже:

«Одбацујући све везе са архитектама са језера Комо, зидарима каменом у Немачкој и оперативним Масонима из Енглеске, Ремзи је тражио племенито и витешко порекло Масонерије. По њему то није Братство засновано на систему архитектуре, већ искључиво на војничком јунаштву и верском ентузијазму витештва. Ова теорија темпларског порекла Масона, иако митска и потпуно без историјских доказа, је извршила огроман утицај на одређивање напредних Степенова неких Обреда.»

Мит о пореклу је плод свог времена јер се од 17. до 19. века сматрало да доказ античког порекла даје кредибилитет разним организацијама. У таквој клими, било је природно да су многи, па и Масони, настојали да створе везе и докажу древно порекло.

Најпознатији мит о пореклу Масонерије је везан за готичку Рослинску капелу, у близини Единбурга, која је грађена од 1446. до 1484. год. за маузолеј моћне породице Сент Клер, који каже да је су је подигли Масони за трезор темпларског блага.

Брат др. Роберт Ломас са универзитета Бредфорд, у Јоркширу, заступа тезу да је Масонерија у данашњем облику настала у Рослинској капели, која својом симболиком и богатом каменом декорацијом повезује темпларске и масонске Обреде. Да је капела веза између Јеврејског храма, Темплара и Слободних зидара доказује са три основна става: план капеле је копија Иродовог храма у Јерусалиму, надгробна плоча на којој пише да је ктитор Сент Клер витез Темплар, и посебно на каменој скулптури која приказује чин Иницијације Масона Првог Степена.

Брат Роберт Купер, кустос музеја и библиотеке Велике Ложе Шкотске у Единбургу, који чувају најстарија и највреднија масонска документа на свету, својом књигом „Рослинска превара“ све то негира. Пре свега јер је капела грађена 130 година после нестанка Реда. Каже да у Шкотској има педесетак сличних капела, да је план капеле исти као и код већине цркава. За сцену „Иницијације“ каже да је у ствари сцена „слепац води слепца“ из Јеванђеља по Матеју.

Чак и ако прихватимо да скулптура приказује чин Иницијације Масона то међутим не доводи Масоне у везу са Темпларима, већ показује да је данашње Слободно зидарство постојало у Шкотској у XV веку, а то је две стотине седамдесет година пре званичног оснивања Масонерије у Енглеској 1717. године, због чега теорију одбацују многи енглески Масони.

Масонерију и Темпларе, поред мита о пореклу, повезују Храм, правила и тајна. Храм је одраз божанског света. Његова архитектура је слика човекове представе о божанском, о мудрости и љубави. Кретање по Храму је симбол духовног остварења. Темпларски правилник је први писани витешки кодекс. Правилник као и Конституција обавезују Браћу на одређени начин понашања, мисли и организацију Реда. Они садрже тајне Реда и одређују хијерархију, права и обавезе, морални и друштвени живот, као и начин пријема нове Браће. Браћи се не открива све одједном. До сазнања долазе постепено, степеник по степеник на Завојитом степеништу, кроз пирамидалну хијерархију Реда, крећући се из мрака Запада преко таме Севера, путем ка олтару, сазнању и Светлости на Истоку. Правилник је душа и животни принцип који омогућава реинкарнацију Реда у случају нестанка Великог Мајстора или Браће, из било ког разлога.

Права природа древних Темплара не може никада да буде у потпуности схваћена и веза са Масонеријом ће вероватно увек остати неоснована, међутим због Шевалије Ремзија, сада је део масонског наслеђа. Мистична фасцинација најмоћнијим ратничким и духовним Редом Средњег века ће се наставити, а остаће и тајна која окружује Темпларе и њихово наслеђе.

А ми? Ми ћемо веровати у оно у шта желимо да верујемо.

Брат МН- ВМЛС